

Doorontwikkeling nazorg Gemeente Leidschendam- Voorburg

2019-2020

„De eerste weken na detentie staat het leven van ex-gedetineerden vaak op losse schroeven. Goede nazorg verkleint de kans op herhaling van crimineel gedrag.“¹

- Reclassering Nederland -

Leidschendam-
Voorburg

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding.....	6
1.2. Het project: Doorontwikkeling nazorgaanpak.....	7
1.3. Doelgroep	7
1.4. Doelstelling	7
2. Theoretisch kader	8
3. Methode	9
4. Resultaten	10
4.1 Basisvoorwaarden.....	11
4.2 Alternatieve interventies.....	12
4.3 Resultaten Zelfredzaamheidsmatrix	14
5. Conclusie en discussie.....	18
5.1 Eindconclusie	18
6. Aanbevelingen	19
7. Borging, risico- en succesfactoren.....	20
8. Financiële verantwoording.....	22
Bijlagen	
Format inzetten alternatieve maatregel	
Cliënttevredenheidstoets	
Klantprofiel	
Klantreis	

Project: Doorontwikkeling nazorgaanpak
Organisatie: Gemeente Leidschendam-Voorburg
Verslagperiode: januari 2019 – december 2020
Contactpersonen: Eline de Koning <E.de.Koning@lv.nl>
Jurgen Hanemaaijer <jhanemaaijer@leidschendam-voorborg.nl>
Functie: Werkzaam bij de Lokale Kamer Leidschendam-Voorburg

Samenvatting

In Leidschendam-Voorburg zien we dat het een continue uitdaging is om een goede terugkeer vanuit detentie in de gemeente te organiseren. Daarom hebben we in 2018 een projectplan ingediend bij het programma Koers en Kansen voor de sanctie-uitvoering. Met deze ondersteuning van het Ministerie van Justitie en Veiligheid zijn we begonnen met een project, waarin we de nazorgaanpak verder wilden ontwikkelen. Het doel was uiteindelijk om een sluitende aanpak voor terugkerende gedetineerden te realiseren en zo het recidiverisico te verminderen.

In dit project hebben we de focus gelegd op twee actielijnen. Allereerst bezochten de gemeentelijke procesregisseurs iedere gedetineerde in de Penitentiaire Inrichting en probeerden hierdoor de deelname aan nazorgtrajecten te vergroten. Daarnaast streefde de gemeente ernaar om naast basisvoorzieningen, alternatieve maatregelen te realiseren die een positieve invloed kunnen uitoefenen op het recidiverisico. Het gaat bijvoorbeeld om het opschorten van de uitkering en het voorkomen van verlies van de woning.

Bij 16 individuen zijn gedurende dit project alternatieve interventies toegepast (de projectgroep). Om de voortgang in de casuïstiek te monitoren zijn er tweemaal ZRM-matrixen afgenomen; er is gewerkt met een 0- en 1-meting. In totaal zijn er zo van 13 individuen gegevens verzameld. Uit de ZRM-matrixen blijkt dat er bij 10 van de 13 individuen een duidelijke voortgang was op diverse leefgebieden. Uit de klantprofielen bleek verder dat de meeste hulpvragen op het gebied van werk en inkomen lagen. Bij 12 mensen in de projectgroep (bestaand uit 16 totaal) waren er hulpvragen op meerdere leefdomeinen. De matrix is in combinatie met de klantprofielen een waardevol instrument gebleken in een poging om de inzet in dit project te kwantificeren.

In totaal zijn 62 gedetineerden bezocht in de Penitentiaire Inrichting of thuis. In verband met COVID-19 moesten vanaf maart 2020 de bezoeken noodgedwongen via videobellen of andere digitale mogelijkheden georganiseerd worden. In deze periode hebben in totaal nog eens 30 mensen een aanbod gekregen. Over het algemeen geldt dat ongeveer 50% na het aanbod deelneemt aan een nazorgtraject.

Van de projectgroep is er van 3 inwoners bekend dat zij zijn gerecidiveerd. Bij de vergelijkingsgroep was er bij één persoon sprake van recidive. In beide groepen is er ingezet op de basisvoorwaarden en was er in de praktijk vaak sprake van een combinatie met reclasseringstoezicht. Hierdoor is het moeilijk om de meerwaarde van de alternatieve maatregelen op het voorkomen van recidive inzichtelijk te maken. Uit de uitstroomcijfers van DJI blijkt wel dat het verschil tussen de uitstroomcijfers en het aantal unieke inwoners kleiner wordt. Hieruit maken wij op dat er over het geheel genomen minder inwoners herhaaldelijk in detentie komen en dat de nazorgaanpak vruchten afwerpt.

Tot slot zijn er diverse aanbevelingen en verbeterpunten in kaart gebracht, om de nazorgaanpak (ook na afloop van dit project) verder te verbeteren. Onderdeel daarvan is ook de borging van het toepassen van de alternatieve interventies. Het is belangrijk dat maatwerk voor nazorgklanten mogelijk blijft.

1. Inleiding

Gemeenten zijn sinds 2009 verantwoordelijk voor nazorg aan volwassen burgers die vrijkomen uit detentie. Voor die tijd keerden ex-gedetineerden veelal onvoorbereid terug in de maatschappij zonder te beschikken over noodzakelijke basisvoorzieningen.¹ Uit onderzoek is gebleken dat bij het ontbreken van die basisvoorzieningen de kans op recidive toeneemt. Gemeenten bieden daarom nazorg aan op vijf leefgebieden: ID-bewijs, huisvesting, inkomen & werk, schulden en zorg, met als doel om de re-integratie te bevorderen en zo recidive te voorkomen.

Voor een geslaagde nazorgaanpak is samenwerking tussen diverse ketenpartners onmisbaar. In 2019 wordt met een nieuw bestuurlijk akkoord *'Kansen bieden voor re-integratie'* de samenwerking tussen het Ministerie van Justitie & Veiligheid, de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO, te weten Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) en Leger des Heils Reclassering) en gemeenten geïntensiveerd. Het doel van dit akkoord is om de re-integratie in de maatschappij samen met de ex-gedetineerde effectiever vorm te geven. Belangrijke uitgangspunten zijn: een actieve voorbereiding op terugkeer in de samenleving vanaf dag één en een betere informatie-uitwisseling. In mei 2021 treedt daarnaast de wet Straffen en Beschermen in werking, waardoor het makkelijker wordt om informatie uit te wisselen. Ook heeft deze wet gevolgen voor de detentiefasering van gedetineerden, aangezien de vervroegde invrijheidsstelling na tweederde van de straf niet meer vanzelfsprekend is². In het licht van al deze ontwikkelingen is het van belang om te blijven investeren in een sluitende nazorgaanpak.

In de gemeente Leidschendam-Voorburg is het uitvoeren van nazorg als taak ondergebracht bij de Lokale Kamer. Dit team maakt onderdeel uit van de afdeling WIJZ³ (Werk, inkomen, Jeugd en Zorg). Bij de Lokale Kamer werken procesregisseurs die begeleiding aanbieden aan (ex-)gedetineerden. Vaak wordt dit aanbod gedurende de detentieperiode of net daarna gedaan. De begeleiding vanuit de Lokale kamer is vrijwillig en niet gebonden aan een bepaalde termijn. Samen met de (ex-)gedetineerde wordt er een persoons- en systeem gebonden traject vormgegeven. In dit traject wordt samen gekeken bij welke leefgebieden er ondersteuning nodig is.

In 2019 was er 28.558 maal sprake van uitstroom van gedetineerden uit Penitentiaire Inrichtingen (PI) in het hele land. Hierbij was er **46 keer** sprake van uitstroom naar de gemeente Leidschendam-Voorburg. In 2020 betrof dit **40 keer** uitstroom naar Leidschendam-Voorburg. Tot 2018 waren die aantallen aanzienlijk hoger, maar er is sprake van een geleidelijke afname.

Figuur 1. *Uitstroom van gedetineerden uit PI naar Leidschendam-Voorburg (2013-2018).*

Tijdens het nazorgtraject staat de samenwerkingsrelatie centraal. Er wordt zoveel mogelijk persoonlijk contact onderhouden. Daarnaast wordt er een integrale aanpak gehanteerd. De begeleiding richt zich indien nodig ook op het gezin, ouders en de sociale omgeving. Er wordt zo breed mogelijk ingezet op de levensloop van de ex-gedetineerde.⁴

In dit kader heeft de Lokale Kamer ervoor gekozen om een lokale Persoonsgerichte Aanpak⁵ (PGA) te integreren in onze nazorgaanpak. Binnen deze methodiek werken organisaties uit verschillende domeinen samen onder regie van de gemeente. Op het moment dat de complexiteit van de problematiek vraagt om een integrale aanpak op meer domeinen, is de PGA passend en kan deze middels de PGA-monitor worden ingezet. In de nazorgaanpak van de Lokale Kamer wordt er gewerkt met een wegingskader waarin de ex-gedetineerde ingedeeld kan worden in drie categorieën, afhankelijk van de mate van problematiek. In de middelste en zwaarste categorie (twee en drie) wordt de inzet van de PGA-monitor aangeraden voor het opstellen van een passend integraal plan van aanpak.

1.1. Aanleiding

In juli 2018 sloten de procesregisseurs aan bij een overleg in regio Haaglanden, waar justitie, zorgpartners en gemeenten samenkwamen. De betrokkenen werden door het Ministerie van Justitie en Veiligheid gewezen op de mogelijkheid om bij het programma 'Koers en Kansen voor de sanctie-uitvoering' vernieuwende projectvoorstellen in te dienen. Dit programma was in het leven geroepen om recidive verder terug te dringen. Dit is van belang, omdat haast 70% van de criminaliteit ontstaat, doordat daders in herhaling vallen, met veel slachtoffers, overlast en maatschappelijk leed tot gevolg⁶. Bij het programma kunnen gemeenten en ketenpartners een (financiële) bijdrage en andere vormen van ondersteuning aanvragen, om de nazorg verder door te ontwikkelen. Door de Lokale Kamer in Leidschendam-Voorburg is gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

Van december 2018 tot december 2020 is uitvoering gegeven aan het project *Doorontwikkeling nazorgaanpak*. Gedurende dit project is onderzoek gedaan naar de huidige nazorgaanpak en de kansen voor nadere ontwikkeling. Voor de loop van dit project is een projectleider aangesteld (0.25 fte in 2019; 0.125 fte in 2020). Er is een actieonderzoeker aangesteld voor drie dagen in de week. Daarnaast zijn er vier procesregisseurs op het gebied van nazorg betrokken bij het project (totaal: 1,5 fte met in 2019 een extra ophoging van 0,5 fte).

¹ <https://www.veiligheidshuizen.nl/veiligheidshuizen/veiligheidshuis-regio-utrecht/wat-wij-doen/doelgroepen/nazorg-ex-gedetineerden#.X4WH8OmP6Uk>

² <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/06/23/wet-straffen-en-beschermen-aangenomen-door-eerste-kamer>

³ Dit is een unieke beleidsmatige keuze in vergelijking met andere gemeenten, waar de aanpak vaak onder het domein openbare orde en veiligheid valt.

⁴ Whitepaper Koers en Kansen voor de sanctie-uitvoering

⁵ Samen werk maken van de persoonsgerichte aanpak rond jongeren en jongvolwassenen, Startbaan, 2020

⁶ <https://www.sanctieuitvoering.nl/over-koers-en-kansen>

1.2. Het project: Doorontwikkeling nazorgaanpak

In het project heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg gekozen voor twee actielijnen:

- Allereerst wil de gemeente door middel van alternatieve interventies de re-integratie bevorderen en zo een positieve invloed uitoefenen op het recidiverisico. In het projectvoorstel is voorgesteld om de volgende interventies te onderzoeken: een vrijstelling van de kostendelersnorm, het opschorten van de uitkering, het doorbetalen van de huur tijdens detentie, het financieren van individuele woonbegeleidingstrajecten, financieren van een jobcoach en het financieren van een openbaarvervoerskaart of een identiteitsbewijs.⁷ Verder was er ruimte voor maatwerk om per casus te bekijken welke alternatieve interventie ingezet kunnen worden. De alternatieve interventies die gedurende het project zijn ingezet, zijn in hoofdstuk 4 uiteengezet.
- De tweede actielijn in dit project is om alle gedetineerden te bezoeken in detentie, om zo de deelname aan nazorgtrajecten te vergroten.

Gedurende het project is tot slot ingezet op het verbeteren van de samenwerking met de diverse ketenpartners en binnen de gemeentelijke organisatie. Dit is van groot belang om draagvlak voor de doelgroep te creëren wat kan bijdragen aan een succesvolle re-integratie.

1.3. Doelgroep

De doelgroep van het project is afgebakend tot (ex-)gedetineerden die woonachtig zijn in de gemeente Leidschendam-Voorburg van 18 jaar of ouder, die geregistreerd staan of recentelijk stonden in het Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) en een gevangenisstraf opgelegd hebben gekregen van maximaal 6 maanden.⁸

1.4. Doelstelling

Het doel van het project is om te onderzoeken wat voor invloed de inzet van alternatieve interventies en het bezoeken van alle gedetineerden in detentie heeft op de re-integratie van ex-gedetineerden. Naast de inzet van de alternatieve interventies en de bezoeken aan de gedetineerden in detentie is de verdere doorontwikkeling van de nazorg met betrekking tot de ketensamenwerking een doel. Het gaat hierbij om de verschillende disciplines binnen de gemeente en de samenwerking met ketenpartners zoals, politie, reclasseringsorganisaties en de DJI.

⁷ Projectvoorstel Koers en Kansen.

⁸ In de praktijk is hier gemotiveerd van afgeweken en zijn er eveneens alternatieve interventies toegepast voor gedetineerden die een langere straf hadden gekregen.

2. Theoretisch kader

In de jaren zeventig overheerste de ideologie dat rehabilitatie van gevangenen niet werkte om recidive te voorkomen. Dit resulteerde in een golf van lange gevangenisstraffen. Ook werd de stekker uit vele rehabilitatieprogramma's getrokken. Dit gedachtegoed wordt ook wel de 'Nothing works-benadering' genoemd. Hiertegenover is de 'What works-benadering' komen te staan, waarin er wordt gekeken naar welke interventies een positieve invloed hebben op de voorkoming van recidive of vermindering hiervan.⁹

Over het algemeen is preventie als strafdoel belangrijker geworden dan alleen vergelding. Preventie is onderverdeeld in twee soorten: generale preventie, waarbij de opgelegde straf mensen dient af te schrikken om hetzelfde te doen en de speciale preventie, waarbij het gaat om het voorkomen van recidive bij de individuele dader. Uit die laatste vorm van preventie volgt de aandacht voor een betere re-integratie van de ex-gedetineerde.¹⁰

In Penitentiaire Inrichtingen (PI) krijgen gedetineerden begeleiding met als doel de re-integratie te bevorderen ter voorkoming van recidive. De begeleiding in detentie bestaat onder meer uit toegang tot een re-integratiecentrum, cursussen, (psychiatrische) zorg en het opstellen van een persoonlijk detentie- en re-integratieplan. Uit onderzoek is echter gebleken dat juist in de eerste maanden na vrijlating de kans groot is dat ex-gedetineerde weer de fout ingaan. Een verklaring hiervoor is de hectische en vooral onzekere periode waar de ex-gedetineerde mee te maken heeft.¹¹ Om de relatief hoge recidive onder (ex-)gedetineerden verder terug te dringen, wordt daarom aanvullend gewerkt aan vijf basisvoorwaarden: identiteitsbewijs, werk en inkomen, huisvesting, schulden en zorg. Het doel van het werken aan deze basisvoorwaarden is om gedetineerden zo goed mogelijk te laten terugkeren in de maatschappij en te voorkomen dat ze opnieuw de fout in gaan.

In het bestuurlijk akkoord hebben de Dienst Justitiële Inrichtingen, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de 3RO afgesproken om samen met de gedetineerde vanaf het begin van de detentie aan de basisvoorwaarden te werken. Volgens onderzoek van het WODC verkleinen het hebben van werk, stabiele huisvesting en een geldig ID-bewijs de kans op recidive.¹² Als deze voorwaarden ontbreken, ofwel er is sprake van schulden, dan is er een grotere kans om binnen twee jaar de recidiveren. In de meeste onderzoeken naar de zorgbehoefte van (ex-)gedetineerden ligt de focus op verslavingszorg gedurende detentie. 'Uit onderzoek van Maes en Mine (2017) blijkt dat (ex-)gedetineerden met een voorgeschiedenis van (problematisch) alcohol en/of drugsgebruik een hoge recidiveprevalentie laten zien.

Aanvullend op de vijf basisvoorwaarden is er in toenemende mate aandacht voor het sociaal netwerk van de (ex-)gedetineerde. Het wordt als zeer bevorderlijk gezien voor een goede re-integratie en het terugdringen van recidive, als de persoon in kwestie mensen om zich heen heeft die een luisterend oor en eventueel hulp kunnen bieden bij het realiseren van de basisvoorwaarden.¹³ Ook is veelvuldig aangetoond dat het betrekken van het

⁹ Duijvenbooden 2015, p. 25.

¹⁰ Haak, 5 juni 2013, bekeken op 18 maart 2019.

¹¹ Ramakers e.a. 2014, p. 67.

¹² WODC Cahier 2020-19

¹³ <https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen-in-detentie/re-integratie/basisvoorwaarden-re-integratie.aspx>

sociale netwerk van de (ex-)gedetineerde wordt beschouwd als beschermende factor t.a.v. het terugdringen van recidive. De input van het sociale netwerk op de beeldvorming, oordeelsvorming en de invulling van de nazorgaanpak voor de ex-gedetineerden kan zeer verrijkend zijn voor het re-integratieproces. Om met hen in contact te komen is het contact met de (ex-)gedetineerde zelf essentieel; de kunst is om vervolgens in verbinding met hen te blijven. De theoretische inzichten vanuit de levensloopbenadering onderschrijven dit.

Verder kan de rol van de begeleider (regisseur) in het nazorgtraject onder andere, als rolmodel in het leerproces van de (ex-)gedetineerden van meerwaarde zijn voor een succesvolle re-integratie. Daarbij is het van belang om te reflecteren op deze rol samen met professionals die de ex-gedetineerden kennen, maar ook samen met de ex-gedetineerden zelf.

3. Methode

Gedurende het project is kwalitatief onderzoek gedaan naar ex-gedetineerden die behoren tot de projectgroep. Door kwalitatief onderzoek te doen, is er zo uitgebreid mogelijk gekeken naar de casuïstiek. Hierbij is het verloop van het traject per ex-gedetineerde in kaart gebracht door middel van een klantprofiel en het schematisch bijhouden van de klantreis. Bij elke 'klant' werden er aanvullend hierop twee keer zelfredzaamheidsmatrixen (ZRM) afgenomen om te kijken wat de mate van zelfredzaamheid is. We hebben hierbij gebruik gemaakt van de zelfredzaamheidsmatrix van de GGD Amsterdam, 2017. De matrix hebben we samen met de ex-gedetineerden ingevuld en voor twaalf leefgebieden een score gegeven (1 = acute problematiek, 2 = niet zelfredzaam, 3 = beperkt zelfredzaam, 4 = voldoende zelfredzaam en 5 = volledig zelfredzaam). Aan het begin van het traject was de nulmeting en na een half jaar tot een jaar is nogmaals dezelfde matrix afgenomen met de ex-gedetineerde, de 1-meting. Verder vonden er tijdens dit onderzoek semigestructureerde interviews plaats met de procesregisseurs, om aanvullende informatie over de casuïstiek te verkrijgen.

Om de alternatieve interventies gemotiveerd toe te passen en van andere werkwijzen te leren, is tijdens het project informatie opgehaald bij gemeenten die soortgelijke interventies inzetten.

Verder is een cliënt-tevredenheidsonderzoek uitgevoerd om een onafhankelijk oordeel te horen van de ex-gedetineerden die een traject volgde en hun tevredenheid hierover ¹⁴. Helaas lukte het door onvoorziene omstandigheden niet om dit onderzoek af te ronden. Er zijn uiteindelijk 5 ex-gedetineerden gesproken. Zij gaven overigens wel een hoge waardering en uiting van tevredenheid over de begeleiding (rapportcijfer 9.6).

Voor de analyse van het aantal 'uitgestroomde nazorg-kandidaten' is gebruik gemaakt van de cijfers die DJI elk jaar aanlevert voor alle gemeente¹⁵. Hierin staan o.a. diverse kenmerken, zoals de man-vrouw verhouding, waar gedetineerden van een gemeente hebben gezeten, hoe lang ze gemiddeld zitten, maar ook hoeveel

¹⁴ Zie bijlage, voor de vragenlijst van het cliënt-tevredenheidsonderzoek.

¹⁵ De staffunctionaris van DJI voor onze regio stuurt deze jaarcijfers aan het begin van elk nieuwe jaar naar ons door; tevens ontvangen wij van hem een Regionaal nazorg overzicht met een vergelijking van de aantallen in jaren voor onze Zuid-Hollandse regio.

gedetineerden terugkeerden in detentie in hetzelfde jaar. Doordat we deze DJI-cijfers van meerdere jaren tot onze beschikking hebben, konden deze vergelijken in jaar qua toe of afname.

4. Resultaten

Samenwerking

Om meer draagvlak binnen de organisatie te creëren voor de nazorgaanpak zijn diverse sessies georganiseerd met ketenpartners en andere gemeenten.

- Intern zijn er diverse sleutelfiguren voor de aanpak uitgenodigd om deel te nemen aan deze inspiratiesessies. Bij aanvang van het project is een inspiratiesessie georganiseerd, waarvoor de gemeente Zoetermeer en Exodus zijn uitgenodigd om over hun ervaringen en zienswijze te vertellen. De gemeente Zoetermeer gaf hier o.a. een toelichting op de mogelijkheid om de huurkosten door te betalen tijdens detentie.
- Een ander voorbeeld is een conferentie van Koers en Kansen, waar de projectleider, procesregisseur en collega's van de afdeling werk en inkomen samen naartoe zijn gegaan. Ook PI bezoeken zijn af en toe samen met een inkomens- of werkconsulent afgelegd. Deze nauwe samenwerking leidt ertoe dat er in de praktijk snel geschakeld wordt om zaken voor de (ex-)gedetineerde in gang te zetten. Denk hierbij aan het aanvragen van een uitkering of een broodnodigvoorziening. De sessies dragen er tevens aan bij dat sleutelfiguren meer bekend worden met de doelgroep (ex-)gedetineerden en de uitdagingen waar die groep voor staat.
- Vanuit het ministerie van justitie en veiligheid is directeur sanctietoepassing Eric Bezem op werkbezoek geweest. In deze bijeenkomst vertelden twee nazorgklanten over hun ervaringen met de aanpak in Leidschendam. Bij deze bijeenkomst waren eveneens medewerkers van werk en inkomen en Reclassering Nederland aanwezig. De bijeenkomst werd door de genodigden goed ontvangen, mede door de meerwaarde om de inwoners zelf aan het woord te laten.

Actielijn: Alle gedetineerden worden bezocht in de PI of er wordt een huisbezoek afgelegd.

Het uitgangspunt gedurende dit project was om alle gedetineerden in detentie te bezoeken, om zo de deelname aan nazorgtrajecten te vergroten. De bezoeken werden ingepland naar aanleiding van een AGG-melding¹⁶.

- In de periode van januari 2019 tot en met juni 2019 zijn er 15 bezoeken afgelegd in de PI. Daarnaast vonden er 12 huisbezoeken plaats. Dit waren in totaal 27 bezoeken. 55% van de (ex-)gedetineerden heeft gebruik gemaakt van het nazorgaanbod.

¹⁶ AGG staat voor Applicatie gegevensverstrekking gemeenten. Dit is het systeem dat het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg heeft vervangen. De melding wordt afgegeven door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

- In de periode van juli 2019 tot en met februari 2020 zijn er 35 bezoeken afgelegd. Hiervan vonden er 23 in de PI plaats en 12 bezoeken bij inwoners thuis. 50% van de (ex-)gedetineerden heeft gebruik gemaakt van het nazorgaanbod.
- In totaal zijn er in de periode januari 2019 tot en met februari 2020 54 inwoners uit detentie gestroomd. Dit betekent dat 107% van de (ex-) gedetineerden is bezocht. Dit percentage is te verklaren aan de hand van huisbezoeken of PI bezoeken die bij verschillende uitstroomtrajecten van dezelfde (ex-)gedetineerden zijn afgelegd.

In totaal heeft de helft (53%) van de PI en huisbezoeken aan (ex-) gedetineerden geleid tot een nazorgtraject. Dat wil zeggen dat er langdurig goed contact is met de Lokale Kamer en indien passend hulpverlening is ingezet na detentie op vijf leefgebieden (ID-bewijs, werk en inkomen, huisvesting, zorg en schulden). In minder dan de helft van de gevallen wilde de (ex-)gedetineerde niet deelnemen. In een aantal gevallen is het contact later tot stand gekomen of na een kort traject juist beëindigd.

Invloed COVID-19

Waar normaal gesproken alle inwoners in de leeftijd van 18 jaar en ouder in de PI bezocht worden voor het bieden van nazorg, was een detentiebezoek vanaf maart 2020 niet mogelijk wegens de landelijk opgelegde coronamaatregelen. Hierdoor is er minder of geen fysiek contact met sommige gedetineerden tot stand gekomen tijdens detentie, echter soms wel na detentie. Als alternatief is geprobeerd via brieven, telefoon en via videobellen contact tot stand te brengen met de gedetineerde m.b.v. de PI, ondanks het reglementaire gevangenisregime.

- In de periode van maart 2020 tot en met december 2020 zijn er geen PI bezoeken afgelegd. Er zijn 13 gedetineerden telefonisch (meermaals) gesproken en 2 gesprekken verliepen via videobellen. Buiten deze 15 personen zijn er 6 huisbezoeken (achteraf) afgelegd en 3 gesprekken hebben op locatie plaatsgevonden. In 4 andere gevallen was het voldoende om de betrokken hulpverleners te spreken en de zaak te monitoren. In 2 gevallen valt de persoon in de Top 10 aanpak van de Lokale Kamer.
- In deze periode hebben 30 gedetineerden een aanbod gekregen. In 3 gevallen wilden de gedetineerden niet deelnemen, 3 konden niet deelnemen in verband met verhuizing, sterfte of verkeerde aanmelding. In 4 gevallen was er al voldoende hulp vanuit zorg betrokken. In 5 gevallen is er nog geen uitsluitel. Van de doelgroep die een aanbod hebben gekregen heeft 50% reeds ingestemd met een nazorgtraject.

Actielijn: Inzet alternatieve maatregelen om de re-integratie te bevorderen

4.1 Basisvoorwaarden

Van de projectgroep is in de klantprofielen inzichtelijk gemaakt op welke basisvoorwaarden er een hulpvraag was. Te zien is:

- dat de meeste hulpvragen (14) op het domein werk/inkomen lagen
- dat er geen sprake was van hulpvragen bij het verkrijgen van een geldig ID-bewijs
- dat er bij 12 van de 16 klanten sprake is van hulpvragen op meer dan één gebied

Nr.	huisvesting	werk/inkomen	zorg	ID	schulden	hulpvragen
1	ja	ja	ja	nee	ja	4
2	nee	ja	nee	nee	nee	1
3	ja	ja	ja	nee	ja	3
4	nee	ja	ja	nee	nee	2
5	ja	nee	ja	nee	ja	3
6	ja	ja	ja	nee	ja	4
7	nee	ja	nee	nee	nee	1
8	ja	ja	ja	nee	ja	4
9	ja	nee	nee	nee	ja	2
10	ja	ja	nee	nee	nee	2
11	nee	ja	nee	nee	nee	1
12	ja	ja	ja	nee	nee	3
13	nee	ja	nee	nee	nee	1
14	nee	ja	ja	nee	nee	2
15	nee	ja	ja	nee	nee	2
16	ja	ja	ja	nee	nee	3
Totaal	9	14	10	0	6	

4.2 Alternatieve interventies

Tijdens het project zijn onderstaande alternatieve maatregelen ingezet die inzichtelijk zijn gemaakt in onderstaande tabel. Twee klantreizen zijn nader uitgewerkt als voorbeeld.

Maatregel	Toelichting
Vrijstelling van de kostendelersnorm	Er is informatie ingewonnen bij gemeente Breda, waar deze maatregel al onderzocht is. Bij het maken van uitzonderingen op de kostendelersnorm heeft de gemeente beperkte invloed op andere financiële regelingen. Hierdoor is vrijstelling van de kostendelersnorm in de praktijk geen toepasbare oplossing.
Het opschorten van de uitkering	In samenwerking met Werk en Inkomen is onderzocht of er een wens bestaat om dit in de praktijk toe te passen. Dit kan incidenteel afhankelijk van de duur van detentie. Een versnelde intake na detentie is dan mogelijk.
Het doorbetalen van de huurkosten tijdens detentie	Driemaal toegepast i.o.m. de inkomensconsulent via een inmiddels geprotocolleerde werkwijze (bij relatief korte gevangenisstraffen (binnen een jaar). Een tegenhanger: Eenmaal heeft een gedetineerde zijn eigen auto verkocht om een jaar tijdens zijn detentie de huurkosten te kunnen betalen.
Het financieren van individuele woonbegeleidingstrajecten	Via de reguliere weg (indien passend) zijn een aantal individuele woonbegeleidingstrajecten ingezet, toegespitst op de doelgroep, via de WMO met een overdracht vanuit nazorg (samen met de gedetineerde).
Financieren van een Jobcoach	Eenmaal is een jobcoach ingezet na overleg met de werkconsulent t.b.v. een individueel re-integratietraject richting regulier werk.

Convenantwoning voor ex-gedetineerden.

Driemaal zijn middels gemeentelijke afspraken met de woningcorporatie ex-gedetineerden geholpen aan een convenantwoning met aanvullende huurvoorwaarden. Het kandidaatstellen voor een dergelijke woning wordt gescreend en beoordeeld door de Lokale Kamer op basis van een aantal criteria.

Anders, nl....

- Niet saneerbare boete vergoeden t.b.v. toelating tot een SHV-traject
- Tegemoetkoming huurschuld t.b.v. voorkoming ontruiming.
- Vergoeden CBR-cursus om rijbewijs terug te krijgen
- Vergoeden aanschaf tweedehandsauto i.v.m. mantelzorg zieke zoon.
- Vergoeding certificaat verkeersregelaar.
- Vergoeden van incidentele boodschappen kort na detentie.
- Financiering van een fiets, i.p.v. een ov-abonnement
- Vergoeden inschrijvingskosten woningzoekende
- Vergoeden (niet declareerbare) noodzakelijke medische kosten.
- Financiering van een ov-abonnement is eenmaal toegepast.
- Vergoeden VOG

Voorbeeld: Casus

Bij dhr. M. speelt door psychische problematiek en stress opnieuw gevaar van relationeel geweld rondom ernstige zieke zoon. Door gebrek aan financiële middelen (dhr. heeft een PW-uitkering) en ondersteunend netwerk lukt het niet om structureel vervoer te organiseren voor de langdurige specialistische behandeling elders in het land en hem regelmatig te bezoeken.

De gemeente verstrekt dhr. M. daarom een bijdrage van €2500 vanuit het project 'Doorontwikkeling nazorgaanpak'. Dit bedrag ten behoeve van de aanschaf van een auto, met als doel dat hij niet afhankelijk is van andere voor vervoer met en naar zijn zoon.

Basisvoorwaarde: Zorg (en vervoer)

Jan - maart 2020

Na een korte preventieve hechtenis wegens huiselijk geweld, is er contact met dhr. en met zijn reclasseringswerker; met de inkomensconsulent en de maatschappelijk werker van het ziekenhuis waar zoon verblijft. Psychische hulp wordt ingezet

April 2020

Er wordt in afstemming met alle betrokken partijen besloten tot een financiële constructie voor de aanschaf van een tweedehandsauto.

Mei 2020

De maatregel houdt een lening in voor de aanschaf van de auto en wordt na 1 jaar kwijtgescholden, wanneer in ieder geval in die periode, is voldaan aan onderstaande voorwaarden:

- ✓ Dhr. houdt zich aan de afspraken en begeleiding vanuit de reclassering of daarna vanuit nazorg;
- ✓ Dhr. krijgt geen (verkeers-)boete of komt anderszins negatief in beeld bij politie voorwaarden naleeft.

Juni –dec 2020

Ondersteuning van dhr. en monitoring van de gemaakte afspraken.

Gedurende het project zijn er tot slot twee maatregelen wegens omstandigheden ingetrokken. Dit betrof het vergoeden van een niet saneerbare boete (ingetrokken wegens een fraudevordering waardoor schuldhulpverlening niet doorgezet kon worden) en het doorbetalen van de vaste lasten (ingetrokken wegens hoog recidiverisico).

Voorbeeld: Doorbetalen huurkosten

Om detentieschade bij kortgestraften (tot 6 mnd.) te voorkomen is in drie casussen de huur doorbetaald tijdens detentie. In overleg met de gedetineerde is bepaald of er en deel zelf kan worden bekostigd, bijvoorbeeld met de hulp van familieleden.

In één casus is besloten om een jaar na detentie een dreigende huurschuld voor de helft te vergoeden. Met instemming van een aantal voorwaarden (o.a. beschermingsbewind) is de ontruiming voorkomen.

Basisvoorwaarde:

Huisvesting

In de loop van het project is in drie casussen besloten om de huurkosten tijdens detentie door te betalen. In één casus is de achterstallige huur alsnog vergoed na detentie.

April 2019 - Oktober 2019

In andere gemeenten (Zoetermeer; Breda) worden voorbeelden opgehaald door de projectleider en onderzoeker van borging van doorbetaling in beleid of in processen.

Maart 2020 - juli 2020

Evaluatie van de drie casussen waarin de huur is doorbetaald, dan wel achterstallige huur zijn vergoed. Gekeken is of er een duurzame woonsituatie is gebleken. In een situatie is iemand verhuisd (vanwege ene onveilige situatie), een ander woont nog goed, een derde woont nog in zijn woning en ontvangt zorg.

Augustus 2020-maart 2021

In de laatste fase van het project is de borging in de organisatie qua werkprocessen definitief vormgegeven i.o.m. met de kwaliteitsmedewerker van Inkomen. Er zijn heldere afspraken gemaakt voor toekomstige aanvragen van deze aard.

4.3 Resultaten Zelfredzaamheidsmatrix

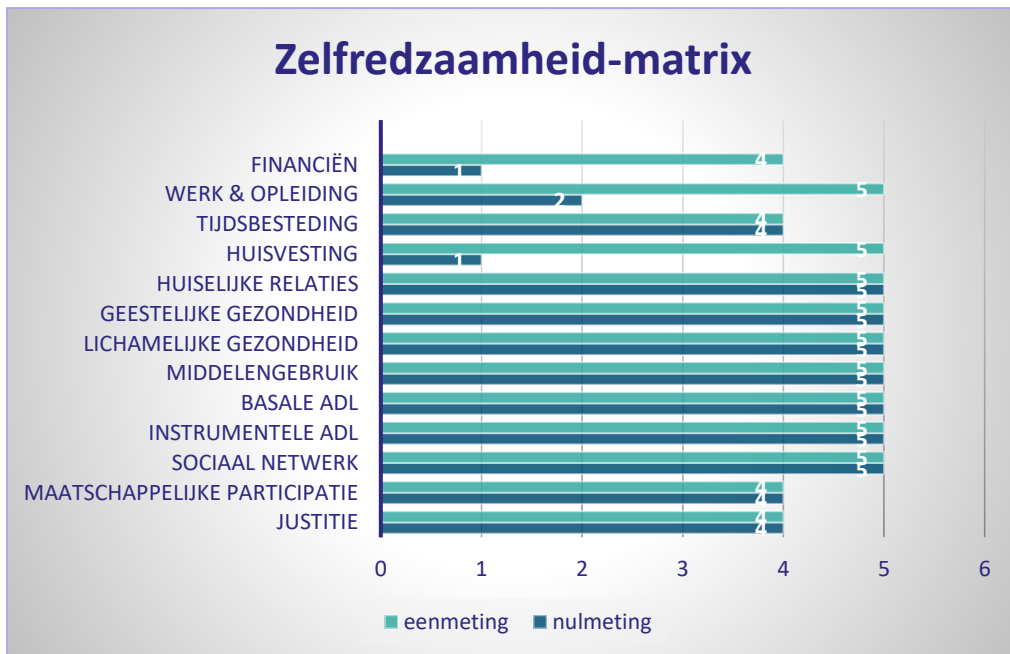
In totaal zijn er bij dertien ex-gedetineerden in de projectgroep ZRM-matrixen afgenomen. Bij drie ex-gedetineerden zijn door omstandigheden geen matrixen afgenomen. Met behulp van de ZRM-scores kon inzichtelijk worden gemaakt of er vooruitgang plaatsvindt op diverse leefgebieden. In de matrix worden de domeinen: financiën, werk & opleiding, tijdsbesteding, huisvesting, huiselijke relaties, lichamelijke/geestelijke gezondheid, middelengebruik, basale/instrumentale ADL, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitiële contacten, inzichtelijk gemaakt.

Uit de resultaten blijkt dat:

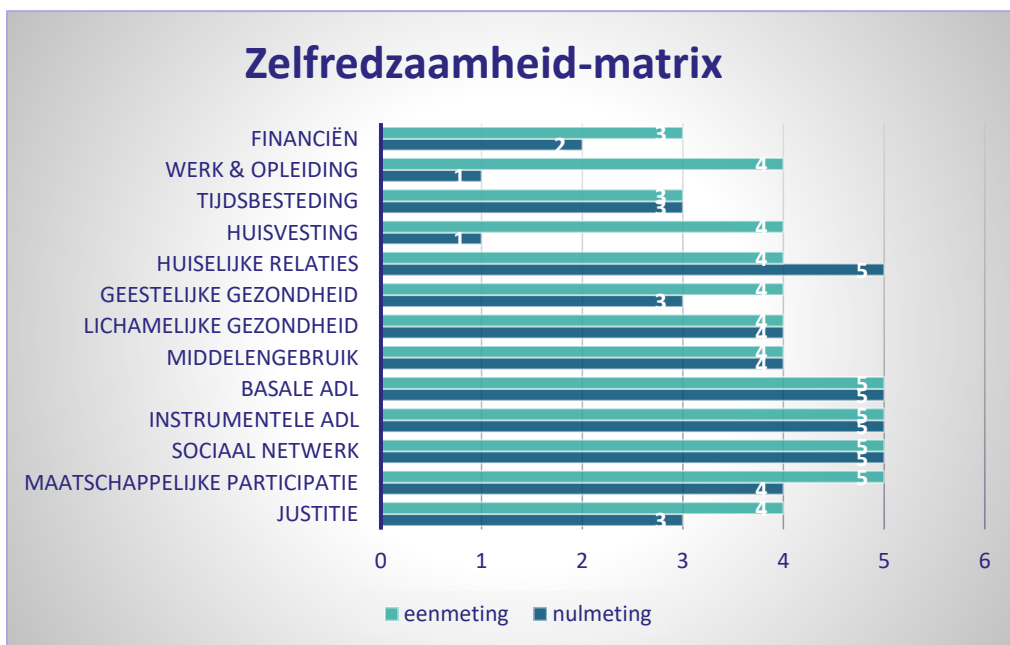
- Tien ex-gedetineerden bij de 1-meting een vooruitgang laten zien t.o.v. bij de 0-meting. Bij twee ex-gedetineerden blijft de score gelijk. Bij één ex-gedetineerde is de score bij de 1-meting lager.
- De gemiddelde scores waren 47,8 bij de 0-meting en 52 bij 1-meting.

- Bij drie ex-gedetineerden zien we een bovengemiddelde stijging (met scores van 9, 10 en 11). Bij twee ex-gedetineerden is die stijging duidelijk te herleiden naar voortgang op de leefdomeinen werk/opleiding en huisvesting. In de onderstaande grafieken zijn deze scores uiteengezet:

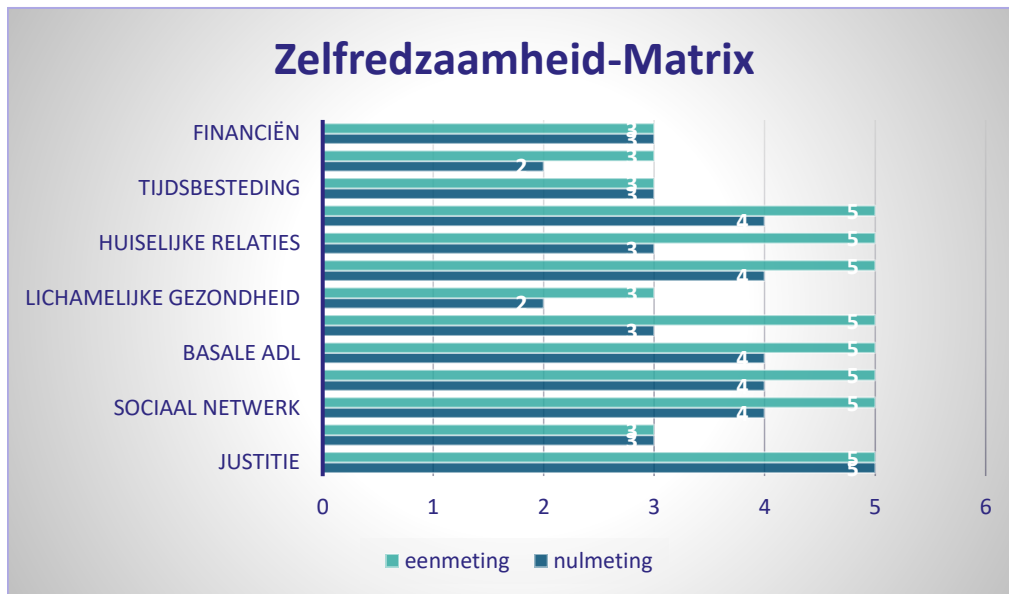
Zelfredzaamheid-matrix casus 1

Zelfredzaamheid-matrix casus 8

Zelfredzaamheid-matrix casus 15

De matrixen zijn een bruikbaar middel om de vooruitgang in casussen inzichtelijk te maken op diverse leefgebieden. Bij tien van de dertien ex-gedetineerden die deelnemen aan nazorgtrajecten zien we voortuitgang op diverse leefgebieden. Twee ex-gedetineerden waarbij de scores op huisvesting flink zijn toegenomen, hebben een convenantwoning gekregen als onderdeel van het nazorgtraject.

4.4 Recidive, reclasseringsbemoediging en nazorg contact

Van de zestien ex-gedetineerden waarvoor alternatieve maatregelen zijn ingezet (projectgroep) is van drie bekend dat zij zijn gerecidiveerd. Het begrip recidive is als volgt opgevat; er zijn geen (bekende) strafbare feiten meer gepleegd, en de ex-gedetineerde is niet meer negatief in beeld geweest bij politie in de afgelopen 1,5 jaar. Zes van die zestien ex-gedetineerden hadden tevens een vorm van reclasseringstoezicht. Drie personen zijn niet in de PI bezocht, maar wel daarna door een huisbezoek of doordat de ex-gedetineerden zelf de gemeente belden. Voor de drie die wel zijn gerecidiveerd is het traject intensiever voortgezet. Soms door extra toezicht via de wijkagent dan wel door een extra maatregel toe te passen (welke in dat laatste geval ook zijn vruchten heeft afgeworpen; het is bij een overtreding gebleven).

Ter vergelijking van bovenstaande projectgroep en hebben we 19 nazorgkandidaten geselecteerd die in 2020 zijn uitgestroomd. Bij deze groep is geen alternatieve maatregel is toegepast. Wel is voor lange of korte duur contact onderhouden met de gemeentelijke nazorg en met andere betrokken instanties. Voor wat betreft de recidive bij deze vergelijkingsgroep, bleek uit navraag bij de politie en zover dus bij hen bekend over 2019 en 2020, dat slechts één ex-gedetineerde van deze groep is gerecidiveerd. Er zijn wel een aantal ex-gedetineerden in beeld gekomen bij de politie, maar er is geen strafbaar feit geconstateerd. Van deze 19 gedetineerden hebben wij er veertien in de PI bezocht; en met drie personen hadden we telefonisch contact in de PI; bij twee

gedetineerden is het tijdens en na detentie niet gelukt om met hen direct in contact te komen. Vijf van de vergelijkingsgroep hebben een langdurig nazorgtraject doorlopen. Met vijf andere ex-gedetineerden is contact onderhouden voor een langere tijd; dit heeft niet tot andere interventies geleid. Acht van deze groep had een vorm van reclasseringstoezicht, waarbij er twee keer een toezicht retour is gezonden naar het OM wegens niet nakomen van de voorwaarden; beide zijn in 2019 en in 2020 teruggekeerd naar detentie.

Samengevat, kan worden gesteld dat het lastig is gebleken om het inperken van het recidiverisico toe te schrijven aan de alternatieve maatregelen, omdat in beide groepen nazorgtrajecten zijn vormgegeven waarin wordt ingezet op de basisvoorwaarden. Ook is er in beide groepen bij een deel sprake van reclasseringstoezicht.

4.5 Terugdringen recidive

De DJI-uitstroomcijfers van 2017 t/m 2020 geven naast de uitstroom kandidaten ook een beeld van de unieke aantallen mannen/vrouwen/aantallen per jaar, zie tabel hieronder.

Tabel Uitstroomoverzicht van nazorgkandidaten Leidschendam-Voorburg

	Jaartal '17			'18			'19			'20		
Man/Vrouw/Totaal	m	v	t	m	v	t	m	v	t	m	v	t
Uitstroom Leidschendam-Voorburg	55	4	59	42	4	46	41	5	46	35	5	40
Unieke inwoners	45	4	49	38	3	41	37	5	42	34	4	38
Uitstroomkandidaten – unieke inwoners			10			5			4			2

Als je de uitstroomcijfers in jaren vergelijkt met de unieke aantallen van dat jaar, is te zien dat het verschil hiertussen in de loop der jaren steeds kleiner wordt¹⁷. Dit betekent dat er steeds minder gedetineerden herhaaldelijk in de gevangenis komen in hetzelfde jaar. In andere woorden, de recidive (hier opgevat als terugkeer in detentie in datzelfde jaar) lijkt steeds minder geworden.

5. Conclusie en discussie

5.1 Eindconclusie

Het bezoeken van alle gedetineerden in detentie werd bemoeilijkt door de COVID-maatregelen. Over het algemeen geldt dat het bezoeken van gedetineerden in detentie een grote impact heeft. Een speciaal bezoek vanuit de gemeente om te kijken hoe het gaat, is voor veel gedetineerden bijzonder. Het zorgt voor een mooie start van de samenwerkingsrelatie. Daarnaast is het efficiënt als er tijdens detentie al duidelijk wordt wat er nodig is na detentie, zodat er geen vacuüm ontstaat na vrijlating. Een vacuüm waarin de kans groot is dat cliënt weer terugvalt in crimineel gedrag, omdat het financieel nodig is of omdat er een gemis is aan goede begeleiding/opvang vanuit de familie of netwerk. Deze samenwerking wordt in de praktijk vergemakkelijkt, doordat de wettelijke basis voor gegevensuitwisseling op het gebied van de basisvoorwaarden sterker is ingebed met de intrede van de wet straffen en beschermen.

De duur van het project is vrij kort om te kunnen spreken over het effect van de ingezette interventies op het voorkomen of verminderen van recidive. Voor de loop van het project geldt dat drie van de zestien individuen in de projectgroep gerecidiveerd zijn. Op casusniveau is duidelijk naar voren gekomen dat de inzet van de interventies en de wijze waarop de begeleiding wordt geboden erg positief wordt ervaren en al snel (binnen een half jaar) een positieve invloed heeft gehad. De zelfredzaamheidsmatrixen (0- en 1-meting) geven een goede indicatie per leefgebied van de voortgang. Met name bij de interventies waarbij huisvesting een groot probleem was, gaan inwoners op de ZRM-score met sprongen vooruit. De stabiele huisvesting zorgt voor rust en ruimte om de overige elementen zoals werk, zorg en schulden op te pakken. Binnen verschillende disciplines is er echter vraag naar huisvesting. Dit is een probleem dat in de regio niet snel opgelost kan worden. Het is wel cruciaal om aandacht te blijven vragen voor dit probleem, en waar mogelijk de convenantwoningen of andere oplossingen (zoals het vergoeden van de urgentieaanvraag) te benutten.

Een andere mogelijkheid is het behoud van de woning tijdens detentie middels het doorbetalen van de woonlasten door de gemeente (VNG, 2009). Voor de kortgestraften die voor detentie al over een woning beschikking hadden, bood de alternatieve interventie waarbij de vaste lasten werden doorbetaald daarom een goede uitkomst. De woning kon behouden worden en na detentie was de detentieschade daardoor beperkt. Waar mogelijk wordt ook hier maatwerk geleverd door te onderzoeken wat de eigen bijdrage van de klant dan wel het netwerk kan zijn. In principe heeft iemand tijdens detentie geen recht op bijstand (zie Wet Werk en Bijstand (WWB), artikel 13; Van Bommel, 2005). Bijzondere bijstand, zoals doorbetaling van huur tijdens detentie is alleen mogelijk als dit onvermijdelijk is en hier zeer dringende redenen voor zijn (WWB, artikel 16, eerste lid). Onder dringende redenen worden alleen acute noodsituaties verstaan, bijvoorbeeld ernstige consequenties voor de psychische gezondheidstoestand van de persoon (Memorie van Toelichting WWB, artikel 16). Onderzoek door de Inspectie Werk en Inkomen heeft echter uitgewezen dat het merendeel van de gemeenten (75%) ruimer beleid hanteert dan de wet toestaat en in veel gevallen bijzondere bijstand, in de vorm van huurdoorbetaling, verleent. De gemeente betaalt in dat geval een beperkt aantal maanden de woonlasten voor de gedetineerde. De duur kan per gemeente verschillen. Het doorbetalen van de huur wordt sinds 2015 door de gemeente Breda ingezet voor een periode van 6 maanden en sinds 2016 door de gemeente Zoetermeer voor een periode van 4

maanden. Deze gemeenten hebben de interventie geïmplementeerd in de beleidsregels van de bijzondere bijstand. De gemeente Rotterdam betaald de huur door voor maximaal één jaar en de gemeente Utrecht maximaal zes maanden (VNG, 2009). Gelet op het verhoogde recidiverisico en de krapte op de woningmarkt, verdient het in de praktijk vaak de voorkeur om tijdelijk de huur door te betalen, dan om nieuwe huisvesting te moeten zoeken. In Leidschendam-Voorburg is deze werkwijze daarom overgenomen, met het verschil dat er per casus maatwerk wordt geleverd t.a.v. de duur van de doorbetaling. Er is daarom vooralsnog geen buitenwettelijk beleid vastgesteld.

Naast huisvesting is een inkomen na detentie een prioriteit. De interventie waarbij de uitkering door detentie niet wordt beëindigd maar herleefd kan worden is een interventie die zowel door de cliënten, als door de procesregisseurs en de inkomensconsulenten als positief wordt ervaren. Het bespaart veel tijd en verkort de periode dat de cliënt zonder inkomen komt te zitten. Daarnaast is het ook mogelijk om een voorschot op de uitkering te krijgen. Hierdoor kunnen de cliënten meteen na detentie al in hun levensbehoeften voorzien. Als blijkt dat de cliënt geen recht heeft op een uitkering, dan verandert het voorschot in een lening.

In de projectgroep lag er in 14 gevallen een vraag op het gebied van werk en inkomen. In een aantal casussen is er al sprake van een vaste baan of zijn de cliënten zelfstandig ondernemer. Het grootste gedeelte van de doelgroep leeft van een uitkering en is (nog) niet in staat om aan het werk te gaan. Hierbij is het soms lastig voor de procesregisseur en de werkconsulenten om de cliënt te motiveren om een baan aan te nemen of te behouden. Daarnaast sluit het aanbod voor deze doelgroep binnen de gemeente Leidschendam-Voorburg niet altijd aan op de behoefte. Hierin kunnen nog verdere stappen worden gemaakt, door het aangaan van samenwerkingen met lokale bedrijven en het inzetten van individuele coachingstrajecten. Het succesvol toeleiden naar werk is niet alleen kostenbesparend vanwege het terugdringen van het aantal uitkeringen, maar zorgt ook voor meer structuur en een nuttige dagbesteding voor de cliënten.

In zes casussen is er sprake van een hulpvraag op het gebied van schulden. In de ene casus gaat het om een aantal schulden waar betalingsregelingen voor worden getroffen en een schuldvrije toekomst in zicht is. Bij een aantal andere casussen gaat het om een problematische schuldsituatie, dat wil zeggen dat de cliënt de schulden zelf niet kan aflossen binnen afzienbare tijd. Hierbij is het noodzakelijk dat er een schuldhulpverleningstraject wordt gestart. In een aantal van deze gevallen speelt er een belemmering voor het starten van het schuldhulpverleningstraject, omdat er een niet-saneerbare boete openstaat. In één casus is er voor gekozen om deze niet-saneerbare boete te betalen als onderdeel van een maatwerkoplossing, hierdoor kon het schuldhulpverleningstraject worden gestart.

6. Aanbevelingen

- Bij ex-gedetineerden waarbij er een hoog risico is op recidive inclusief veiligheidsrisico's, kan er in de praktijk meer samenwerking plaatsvinden met het Veiligheidshuis Haaglanden. In regio Haaglanden wordt daarnaast aangesloten bij de regionale werkgroep op het gebied van nazorg. Via deze werkgroep wordt er ook op de bestuurlijke tafel zorg & veiligheid aandacht gevraagd voor dit onderwerp. Het is belangrijk om die samenwerking te continueren en wederzijds kennis te blijven delen, bijvoorbeeld op het (landelijke) congres zorg en veiligheid.

- De gemeente kan de werkwijze verder ontwikkelen door methodisch te werken aan de hand van de Persoonsgerichte Aanpak. Deze aanpak wordt daarom verder geïmplementeerd samen met de politie en Reclassering Nederland. Ook wordt de SCIL geïntroduceerd om beter onderzoek te doen naar LVB-problematiek.
- Het is belangrijk om maatwerk te blijven leveren per casus. Dit vraagt soms om een klein budget om interventies mee toe te passen. De middelen vanuit de Van der Staaij regeling helpen hier deels bij. Verder kan in de gemeente een beroep worden gedaan op de hart-wet-euro regeling (soort knelpuntenpotje in het sociaal domein). Onderzocht moet worden of er aanvullend hierop een structureel budget kan komen voor deze doelgroep. De inzet van alternatieve maatregelen kan gepaard gaan met voorwaarden die passen in de aanpak. Indien (ex-)gedetineerden zich niet houden aan de voorwaarden en wij de financiële bijdrage zouden willen terugvorderen, is dit lastig en niet mogelijk vanuit de Lokale Kamer. Hier dient nog een oplossing voor te worden gevonden.
- Het is voor gemeenten lastig om op de langere termijn inzichtelijk te maken wat de invloed van interventies is op het recidiverisico. Wel kan er gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld de ZRM als meetinstrument om inzichtelijk maken wat de voortgang is op de basisvoorwaarden. Hiervan weten we dat het een positief effect heeft op het terugdringen van recidive en het stabiliseren (zie rapport WODC). Ook werkt de gemeente Leidschendam-Voorburg mee aan diverse onderzoeken naar de nazorgaanpak, bijvoorbeeld door bureau EMMA. De levensloopbenadering (langdurig contact blijven onderhouden met de ex-gedetineerde) en het in kaart brengen van de interventies middels een klantreis over tijd helpt wel om per casuïstiek de nazorgaanpak en het effect hiervan te monitoren en de politie (wijkagent) hierin te betrekken.
- Vanuit de Lokale Kamer (nazorg) is de behoefte om met de 3RO meer structurele informatie uit te wisselen bij de overgang van het gedwongen kader na detentie en het vrijwillig kader. Meer specifiek zijn aandachtsgroepen: niet-meewerkende verdachten, retourzendingen van reclasseringstoezichten voor justitiabelen en individuen waarvoor de zorg gecontinueerd moet worden na afloop van een justitiële titel. Het is het wenselijk dat er concrete werkafspraken worden gemaakt hierover. Doel van afstemming tussen 3RO en de Lokale Kamer is dat er eerder contact is met een justitiabele inwoner en de betrokken, zodat wij in een vroegtijdig stadium betrokken worden bij een plan van aanpak voor in het vrijwillig (zorg)kader.
- Bewust leren van successen, maar vooral ook van mislukkingen in casuïstiek, zoals bij recidiveren, fraude en escalatie d.m.v. een daarvoor ingericht casusoverleg. Doel is om samen met de betrokken ketenpartners terug, maar ook vooruit te kijken, om zodoende toekomstige valkuilen te omzeilen.

7. Borging, risico- en succesfactoren

Voor de borging van dit project is er aandacht voor vier onderwerpen: organisatie, personeel, werkprocessen en de samenwerking:

- **Organisatie:**

De werkzaamheden rondom deze doelgroep zijn ingebed in Lokale Kamer binnen afdeling WIJZ. Na afloop van het project wordt een afsluitende meeting georganiseerd voor alle stakeholders. De resultaten van het project worden onder de aandacht gebracht. Daarnaast zullen, binnen de afdeling WIJZ, presentaties worden verzorgd bij de multidisciplinaire teams. Via het team Openbare Orde en Veiligheid wordt het onderwerp nazorg bestuurlijk geagendeerd bij de burgemeester. Dit past mooi in de huidige aandacht voor het bestuurlijk akkoord en de nieuwe wet straffen en beschermen.

- **Personeel:**

De gemeente gaat onderzoeken of de werkzaamheden die in dit project door de projectleider zijn opgepakt passen binnen de functie van kwaliteitsmedewerker. De coördinatie en de werkwijze rondom het indienen van alternatieve maatregelen blijven daardoor naar verwachting behouden. Ook de proces/casusregisseurs nazorg blijven op dezelfde wijze werkzaam. Dit betekent dat waar mogelijk alle gedetineerden worden bezocht in detentie. De fte rondom nazorg is verdeeld over diverse medewerkers, waarbij procesregisseurs ook andere aandachtsgebieden en doelgroepen hebben, zoals: personen met verward gedrag en overlast gevende jeugdigen.

- **Werkprocessen:**

De ZRM-matrix leent zich ervoor om vaker ingezet te worden om de nazorgaanpak te kwantificeren. De formatie op het gebied van de onderzoeker valt echter na het verloop van dit project weg. Wel werkt de gemeente inmiddels met de PGA-methodiek waarin eveneens casuïstiek inzichtelijk wordt gemaakt aan de hand van leefgebieden. De werkwijze rondom de inzet van de alternatieve maatregelen wordt behouden, om waar nodig maatwerk te kunnen leveren (zie bijlage 1). Intern vindt de doorontwikkeling van de aanpak plaats via de reguliere nazorg overleggen met de hulp van de kwaliteitsmedewerker. Hieronder valt o.a. het actualiseren van de werkprocessen in samenwerking met de privacyfunctionaris in het licht van de nieuwe wetgeving.

- **Samenwerking:**

De samenwerking in de keten is geborgd via een structureel nazorgoverleg tussen de gemeente, politie en reclassering. Met DJI (m.n. PI Alphen) gaan we in nader in gesprek om de werkprocessen beter op elkaar te laten aansluiten. Dit geldt zowel voor arrestanten als bij het vormgeven van de D&R plannen. Voor ons als kleine gemeente ligt hier wel een uitdaging, omdat onze aantallen gedetineerden niet zo groot zijn. Voor DJI wordt de urgentie begrijpelijkerwijs groter als er veel gedetineerden uitstromen naar een grotere gemeente. Gelukkig worden wij zeker gehoord en ondervinden we een grote bereidheid om afspraken te maken over de samenwerking. Onze visie is dat wij als kleinere gemeente daartoe in de werkwijze outreachend zijn richting DJI, zodat de casemanagers ons goed weten te vinden. Bij grotere gemeenten kan dit in de praktijk soms makkelijker georganiseerd worden, bijvoorbeeld door het afvaardigen van medewerkers naar de locaties (PI's).

Risico- en succesfactoren

- Het beleggen van de nazorgaanpak bij één persoon maakt de aanpak ons inziens kwetsbaar. Daarom is er in Leidschendam-Voorburg voor gekozen om de inzet op het gebied van nazorg te verdelen onder diverse procesregisseurs. Wat ons betreft is dit een succesfactor voor de continuïteit van de aanpak.
- Het bezoeken van gedetineerden is arbeidsintensief, maar is wat ons betreft wel een succesfactor voor het starten van de samenwerkingsrelatie en het enthousiasmeren richting een nazorgtraject. Dit vraagt van kleine gemeenten wellicht een grotere tijdsinvestering, omdat het lastig is om met lagere uitstroomcijfers meerdere gedetineerden achter elkaar tijdens één detentiebezoek te spreken. De tijdsinvestering betaalt zich echter wel terug in hogere deelname aan nazorgtrajecten en (mede) daardoor lagere recidivecijfers en inherent daaraan lagere maatschappelijke kosten.
- Voor het blijven leveren van maatwerkoplossingen is het van belang om financiële dekking te zoeken voor deze doelgroep binnen de gemeente. De Van der Staaij-regeling is hierbij jaarlijks helpend, maar sluit wel veel maatwerkoplossingen uit in de voorwaarden.

8. Financiële verantwoording

Ten aanzien van de financiële verantwoording wordt uitgebreid gerapporteerd in Excel. Onderstaand is een samenvattend overzicht opgenomen. Ter toelichting bij de begroting geldt:

- De meerkosten in de realisatie, t.a.v. de oorspronkelijke begroting (€99.692) in het projectvoorstel, worden vergoed door de gemeentelijke organisatie. Het gaat daarbij met name om kosten met betrekking tot de cofinanciering van de gemeente voor de inzet van medewerkers (fte).
- De kosten voor de actieonderzoeker zijn hoger uitgevallen in verband met het omzetten van de aanstelling (van stage naar afgestudeerd werknemer) en bijkomende kosten, zoals overhead en reiskosten. Hierover is tussentijds gerapporteerd aan de contactpersonen bij Koers en Kansen, en dit is akkoord bevonden.
- Te zien is dat er met name in 2019 minder kosten zijn gemaakt ten aanzien van alternatieve maatregelen. Een verklaring hiervoor is dat sommige maatwerkoplossingen zijn vergoed vanuit de gemeentelijke organisatie, zoals het doorbetalen van de huurkosten.
- Voor een uitgebreide toelichting op de gemaakte kosten verwijzen we naar het xls. bestand.

Financiële verantwoording Koers en Kansen

2019				
Kostenpost	Begroting		Realisatie	
	FTE	EUR	FTE	EUR
Casemanagement en nazorgcoördinatie (cofinanciering gemeente)	1,5	€ 97.500	1,5	€ 111.322
Projectleider	0,25	€ 16.250	0,25	€ 15.667
Extra casemanagement i.v.m. PI bezoeken en monitoring	0,5	€ 37.922	0,5	€ 36.016
Actieonderzoeker Stagiair wo -student bestuurskunde/criminologie	1	€ 9.000	1	€ 14.482
Alternatieve maatregelen	n/a	€ 13.333	n/a	€ 4.701
		€ 174.005		€ 182.188
2020				
Kostenpost	Begroting		Realisatie	
	FTE	EUR	FTE	EUR
Casemanagement en nazorgcoördinatie (cofinanciering gemeente)	1,5	€ 97.500	1,5	€ 114.551
Projectleider	0,125	€ 8.125	0,15	€ 9.673
Actieonderzoeker Stagiair wo -student bestuurskunde/criminologie	0,5	€ 4.500	0,5	€ 16.113
Alternatieve maatregelen	n/a	€ 6.667	n/a	€ 5.869
Onvoorzien	n/a	€ 3.832	n/a	€ -
		€ 120.624		€ 146.206
Totaal begroting vs realisatie		€ 294.629		€ 328.393

BIJLAGE 1. Format Inzetten alternatieve maatregel nazorg ex-gedetineerden Lokale Kamer.

Casuïstiek	
Cliënt:	
Leeftijd:	
Naam:	
Begindatum detentie:	
Einddatum detentie:	
Gezinssamenstelling:	
Minderjarige kinderen	
Woonsituatie:	
Bron van inkomen:	
Hoogte van inkomen:	
Schulden:	
Hoogte schulden:	
Regeling schulden:	
Geldig ID-bewijs:	
Zorgvraag:	
Bijzonderheden:	
Betrokken partners:	

Situatie	
Korte situatieschets: (problematiek en hulpvraag)?	
Welke begeleiding is geboden (hoe en wanneer per leefgebied)?	
Welke alternatieve maatregel is nodig?	
Waarom is deze maatregel nodig?	
Wat is/zijn hierin de belemmeringen, regelgeving en/of wetgeving?	
Wat zijn de 'kosten' zonder oplossing?	
Wat kost de gekozen oplossing?	
Wat wil de cliënt? Wat is zijn/haar motivatie?	

Datum:	
Naam casemanager:	

Handtekening casemanager:	
Naam collega:	
Handtekening collega:	

BIJLAGE 2. Cliënttevredenheidstoets.

DEZE VRAGENLIJST HEET DE C-TOETS: JIJ KUNT HIERMEE EEN OORDEEL GEVEN OVER DE BEGELEIDING VAN DE LOKALE KAMER (OFTEWEL JE CASEMANAGER). LEES DIT EVEN VOOR JE BEGINT: HET IS DE BEDOELING DAT JE DE C-TOETS ZO VOLLEDIG MOGELIJK INVULT. KIES HET ANTWOORD DAT HET BESTE BIJ JE PAST. KRUIS ALTIJD SLECHTS ÉÉN ANTWOORD AAN. SLA ALLEEN EEN VRAAG OVER ALS DEZE VRAAG NIET OP JE VAN TOEPASSING IS.

Algemene vragen

Wat is je geslacht? 0 man 0 vrouw

Hoe oud ben je? ... jaar

Wat is je nationaliteit?

Hoe lang heb je begeleiding gehad?

Contact	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Wel mee eens	Helemaal mee eens
Ik voel me op mijn gemak bij mijn begeleider	0	0	0	0
Mijn begeleider is vriendelijk	0	0	0	0
Mijn begeleider neemt mij serieus	0	0	0	0
Mijn begeleider heeft genoeg tijd voor mij	0	0	0	0
Ik kan mijn begeleider goed bereiken als dat nodig is	0	0	0	0
Ik heb het gevoel dat mijn begeleider mij begrijpt	0	0	0	0
Deskundigheid	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Wel mee eens	Helemaal mee eens
Mijn begeleider helpt mij met problemen	0	0	0	0
Mijn begeleider geeft goede adviezen	0	0	0	0
Mijn begeleider komt zijn/haar afspraken na	0	0	0	0
Mijn begeleider overlegt met mij over het plan van aanpak	0	0	0	0
Ik vind dat mijn begeleider goed omgaat met mijn ouders/ verzorgers	0	0	0	0
Verloop van de begeleiding	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Wel mee eens	Helemaal mee eens
Het eerste contact verliep goed	0	0	0	0

Ik word door mijn begeleider gemotiveerd om afspraken na te komen	0	0	0	0
Mijn begeleider werkt goed samen met andere instanties	0	0	0	0

Informatie	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Wel mee eens	Helemaal mee eens
Ik krijg voldoende informatie over de hulp	0	0	0	0
Ik weet wat er van mij verwacht wordt	0	0	0	0
Ik weet wat mijn rechten en plichten zijn	0	0	0	0
Mijn begeleider gaat goed om met de (persoonlijke) informatie die ik aan hem/haar geef	0	0	0	0
Ik weet wat mijn begeleider voor me kan doen	0	0	0	0

Doel en resultaat	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Wel mee eens	Helemaal mee eens
Ik vind het plan van aanpak goed	0	0	0	0
Ik bepaal samen met mijn begeleider de doelen	0	0	0	0
Ik beslis mee over de hulp	0	0	0	0
De hulp helpt mij echt goed	0	0	0	0
Ik vertrouw erop dat de doelen behaald gaan worden	0	0	0	0
Dankzij de hulp maak ik minder kans om in aanraking te komen met de politie/justitie	0	0	0	0

Extra stellingen (Vul deze alleen in als ze van toepassing zijn)				
	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Wel mee eens	Helemaal mee eens

Mijn begeleider helpt mij met mijn schulden	0	0	0	0
De begeleider helpt mij om inkomsten te krijgen	0	0	0	0
Door de begeleiding heb ik mijn school afgemaakt, of ben ik van plan dit te doen	0	0	0	0
Tijdens mijn begeleiding door de Lokale Kamer is mijn relatie met de politie verbeterd	0	0	0	0
De begeleider verwijst mij door naar passende hulp	0	0	0	0

Rapportcijfer

Ben je tevreden over de begeleiding van de casemanager? Omcirkel een rapportcijfer:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Open vragen

Tot slot volgt een aantal open vragen over de Lokale Kamer. Je mag hier uitgebreid antwoord op geven!

Wat vind je goed gaan?

Wat vind je minder goed gaan?

Wat is er nodig? Ruimte voor opmerkingen en tips.

Bedankt voor het invullen van de c-toets!

Klantprofiel

Doelgroep

Projectgroep Controlegroep

Clïënt

Geslacht

Leeftijd

Woonsituatie

Detentieperiode

Interventies

Bijzonderheden

Hulpvragen

Huisvesting

Werk / Inkomen

Zorg

ID

Schulden

Samenwerking

Recidive

ZRM NULMETING

Datum Cijfer

ZRM EENMETING

Datum Cijfer

BIJLAGE 4. Voorbeeld Klantreis.

Instantie	Lokale kamer	Reclassering Nederland	Lokale Kamer	Werk & Inkomen (W&I)		Lokale Kamer	Lokale Kamer	Werk	Lokale Kamer	Lokale Kamer
	Oktober 2019	Maart 2020	Maart 2020	Maart 2020		April 2020	Juni 2020	Augustus 2020	Augustus 2020	Oktober 2020
Interventies	Casemanager Nazorg LK	Gesprek waarbij wordt doorgenvraagd op de leefgebieden.	Casemanager Nazorg LK	Uitkeringsbeoordeling	Arbeidstoeleiding	Casemanager Nazorg LK	In het kader van het project Doorontwikkeling Nazorg is er een alternatieve interventie ingezet.	Nieuwe baan	In het kader van het project Doorontwikkeling Nazorg is er een alternatieve interventie ingezet.	De casemanager heeft regelmatig telefonisch contact met cliënt.
	Via AGG ontvangt de Lokale kamer (LK) een melding dat cliënt in detentie zit. De casemanager heeft cliënt twee keer in de PI bezocht.	Er loopt toezicht vanuit de reclassering, hierbij zijn aanvullende voorwaarden gesteld: -Bereikbaar zijn -Geen contact met medeplegers -Geen gebruik van softdrugs.	Cliënt wordt opgenomen in begeleiding door de casemanager Nazorg. De hulpvragen per leefgebied worden nagegaan. Acties casemanager: Huisvesting Inkomen *Vanaf heden 2/3 x contact p.m.	Samen met de casemanager LK wordt er een uitkering aangevraagd. De aanvraag voor de uitkering is goedgekeurd.	Intake vindt plaats om arbeidsmogelijkheden te onderzoeken.	In het kader van het project Doorontwikkeling Nazorg is er een alternatieve interventie ingezet. Er wordt een vergoeding afgegeven voor leefgeld.	Er wordt een vergoeding afgegeven voor het doen van boodschappen.	Cliënt heeft zelfstandig een baan gevonden in de horeca. De uitkering van cliënt is beëindigd.	Er is een aanvraag ingediend voor een convenantwoning.	
	Detentie		Uit detentie							
Cliënt		Cliënt heeft geen contact meer met zijn ouder vrienden.	Cliënt was in maart met proefverlof, maar hoefde vanwege Corona niet meer terug in detentie.						Cliënt is na detentie gaan inwonen bij zijn moeder, maar zijn moeder verblijft in een seniorenwoning. Hier mag cliënt niet verblijven. Hij verblijft ook regelmatig in het ouderlijk huis van zijn vriendin.	
Kosten						€25	€47,99			